Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2012./2013.

LIKOVNA UMJETNOST

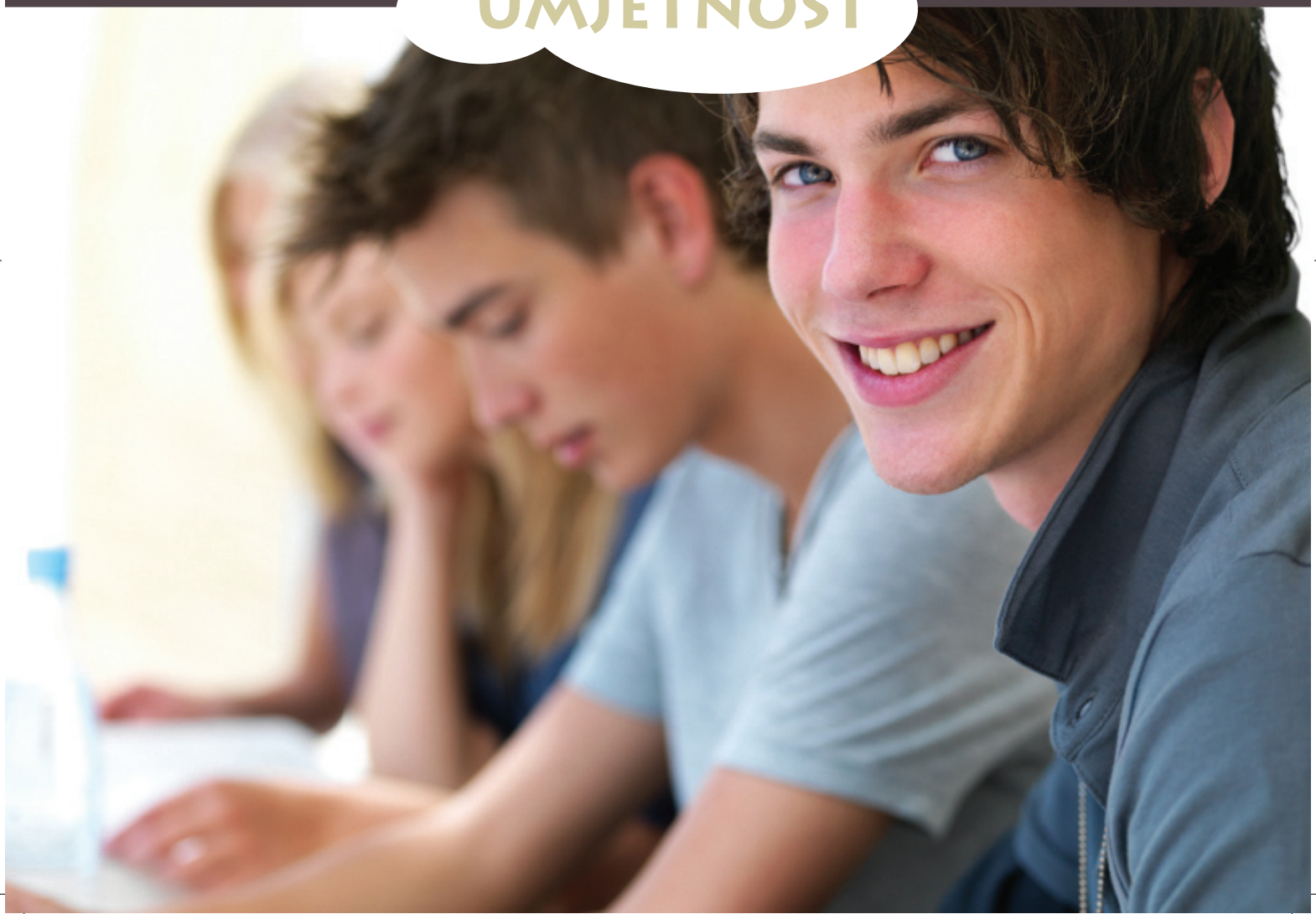

LIKOVNA 2013.indd 1 17.10.2012 15:17:45

Stručna radna skupina za izradbu ispitnih materijala iz Likovne umjetnosti:
Josipa Alviž, asistent, znanstveni novak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
izv. prof. art. mr. sc. Davorka Brešan, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Osijeku
Ira Mardešić, prof., XVIII. gimnazija, Zagreb
Jasna Salamon, prof., XVI. gimnazija, Zagreb.

LIKOVNA 2013.indd 2 17.10.2012 15:17:45

Sadržaj

Uvod 5
1. Područja ispitivanja 5
2. Obrazovni ishodi 5
2.1. Arhitektura i urbanizam 6
2.2. Slikarstvo, kiparstvo, grafika, dizajn i video 6
3. Struktura ispita 8
4. Tehnički opis ispita 9
4.1. Trajanje ispita 9
4.2. Izgled ispita i način rješavanja 9
4.3. Pribor 10
5. Opis bodovanja 10
5.1. Vrjednovanje prve ispitne cjeline 10
5.2. Vrjednovanje druge ispitne cjeline 10
6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem 11
6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora 11
6.2. Primjer zadatka višestrukih kombinacija 11
6.3. Primjer zadatka povezivanja 12
6.4. Primjer zadatka dopunjavanja 12
6.5. Primjer esejskoga zadatka 13
7. Priprema za ispit 16
7.1. Razradba obrazovnih ishoda 17

Uvod

Likovna umjetnost je na državnoj maturi izborni predmet.

Ispitni katalog za državnu maturu iz Likovne umjetnosti temeljni je dokument ispita kojim se jasno opisuje što će se i kako ispitivati na državnoj maturi iz ovoga predmeta u školskoj godini 2012./2013.

Ispitni katalog sadrži sve potrebne informacije i detaljna pojašnjenja o obliku i sadržaju ispita. Njime se jasno određuje što se od pristupnika očekuje na ispitu.

Ispitni katalog usklađen je s odobrenim Nastavnim planom i programom[1] za Likovnu umjetnost u gimnazijama.

Ispitni katalog sadrži ova poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem
7. Priprema za ispit.

U prvome i drugome poglavlju čitatelj može naći odgovor na pitanje *što se ispituje*.

U prvome su poglavlju navedena područja ispitivanja, odnosno ključna znanja i vještine iz ovoga predmeta koje se ispituju ovim ispitom.

U drugome je poglavlju, kroz konkretne opise onoga što pristupnik treba znati, razumjeti i moći učiniti, pojašnjen način na koji će se navedena znanja i vještine provjeravati.

[1] Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj 1, Školske novine, Zagreb, 1994.

Treće, četvrto i peto poglavlje odgovaraju na pitanje *kako se ispituje,* a u njima je pojašnjena struktura ispita, vrste zadataka te način provedbe i vrjednovanja pojedinih zadataka i ispitnih cjelina.

U šestome su poglavlju primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem.

Sedmo poglavlje odgovara na pitanje *kako se pripremiti za ispit*.

1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Likovne umjetnosti provjerava se:

- poznavanje i razumijevanje arhitekture i urbanizma kao glavnih prostora ljudskoga življenja
- poznavanje i razumijevanje vizualnih disciplina likovne umjetnosti.

Dakle, ispituju se dostignuta razina znanja te kompetencija pristupnika u ovim područjima:

- arhitekturi i urbanizmu (kao naglasak namjene vezane za svakodnevni ljudski život)
- slikarstvu, kiparstvu, grafici, dizajnu i videu (vizualnim disciplinama u kontekstu vremena i prostora).

2. Obrazovni ishodi

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja određeni obrazovni ishodi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi postigao uspjeh na ispitu[2]. Radi bolje preglednosti prikazani su u tablicama te je jasno naznačeno u kojoj će se ispitnoj cjelini pojedini ishodi provjeravati.

[2] U poglavlju *Priprema za ispit* nalazi se dodatna razradba obrazovnih ishoda. Uz svaki su obrazovni ishod naznačeni bitni pojmovi i primjeri koji se na njega odnose.

2.1. Arhitektura i urbanizam

• prepoznati i razlikovati funkcije, tradicionalne i moderne materijale i elemente konstrukcija u arhitekturi
• prepoznati arhitektonske odnose u megalitima i ranim nastambama
• prepoznati i crtežom označiti strukturu i funkcije pretpovijesnoga i antičkoga urbanoga prostora, rezidencijalne arhitekture i samostanskoga kompleksa
• prepoznati i crtežom naznačiti načela komponiranja u arhitekturi Egipta i Mezopotamije
• prepoznati i crtežom naznačiti strukturu, dijelove i proporcije na tlocrtima, presjecima i pročeljima grčkih i rimskih hramova
• uočiti povezanost kasnorimskih, ranokršćanskih i ranobizantskih građevina – prostor i konstrukcija
• uočiti kontinuitet između bizantske i islamske arhitekture
• prepoznati prostorne i konstruktivne elemente predromaničkih sakralnih građevina
• razlikovati romanički i gotički okvir života
• razlikovati konstruktivne i prostorne elemente te elemente raščlambe romaničkih, gotičkih i renesansnih sakralnih i profanih građevina i njihovu kompoziciju s obzirom na strukturu i masu
• razlikovati i crtežom naznačiti gotičku, renesansnu, manirističku i baroknu koncepciju grada i trga
• razumjeti i crtežom naznačiti antičke i renesansne arhitektonske elemente i načela komponiranja na renesansnim građevinama
• prepoznati i crtežom naznačiti složenost i višesmislenost graditeljskoga rješenja manirističke arhitekture
• prepoznati elipsu kao model u baroknome graditeljstvu
• razlikovati i usporediti načela slaganja prostora renesansne i barokne arhitekture
• prepoznati i imenovati nove materijale na konstruktivnim rješenjima graditeljstva XIX. st.
• imenovati i objasniti elemente historijskih stilova na snimkama pročelja arhitekture XIX. st.
• usporediti organička i funkcionalistička djela stambene arhitekture XX. st. s obzirom na tlocrtno rješenje i odnos prema okolini
• prepoznati ulogu višekatnica u urbanizmu XX. st.
• usporediti arhitekturu moderne, postmoderne i dekonstruktivizma s obzirom na oblikovne mogućnosti novih građevinskih materijala
• usporediti stambenu arhitekturu secesije, moderne, postmoderne i dekonstruktivizma s obzirom na funkciju
• prepoznati glavne karakteristike svjetskih kretanja u hrvatskoj arhitekturi javne namjene XX. st.

2.2. Slikarstvo, kiparstvo, grafika, dizajn i video

• razlikovati i imenovati slikarske, crtačke i grafičke tehnike na primjerima
• razlikovati vrijednosti boja i njihove odnose
• prepoznati i imenovati skulpturu izvedenu tradicionalnim kiparskim tehnikama
• prepoznati i razlikovati apstraktne i figurativne oblike u slikarstvu i skulpturi pretpovijesti
• prepoznati i razlikovati stilizaciju i naturalizam na reljefnim prikazima staroga vijeka
• prepoznati i crtežom naznačiti odnos dinamike i statike kod egipatske i antičke grčke statue
• razlikovati i objasniti načine oblikovanja unutar određenoga formata: friz, metopa i zabat (timpanon)
• razlikovati odnos lika i pozadine na antičkim grčkim slikama (plošnost, linearnost)

• razlikovati prostorne planove u zidnom slikarstvu egipatskih, rimskih i bizantskih građevina (negacija zidne plohe, ikonografska i vertikalna perspektiva, simbolika)
• prepoznati i crtežom naznačiti ornamentalne karakteristike reljefnoga pletera
• prepoznati i crtežom naznačiti hijerahijske odnose, zakon kadra i karakteristike plošnoga oblikovanja na reljefu i minijaturi predromanike i romanike
• prepoznati i objasniti načelo podređenosti u slikarstvu romanike
• prepoznati i objasniti načelo pojave oslobađanja skulpture od arhitekture
• prepoznati i crtežom naznačiti rekonstrukciju prostora na gotičkoj slici
• objasniti odnos prema temi i kadru u gotičkome slikarstvu Istre i Hrvatske
• interpretirati slikarsko djelo s obzirom na iluzionističke i ikonografske elemente
• prepoznati i crtežom naznačiti racionalna rješenja u renesansnoj slici i reljefu
• prepoznati simultani prikaz u slikarskim djelima
• prepoznati i objasniti karakteristike renesanse na djelima hrvatskih renesansnih kipara
• razlikovati vrste skulptura u renesansi i manirizmu s obzirom na stupnjeve plastičnosti i obradbu površine
• razlikovati i crtežom naznačiti odnose arhitekture i skulpture na kompoziciji cjeline u gotici i renesansi
• prepoznati narativno nabrajanje kao motiv
• prepoznati novu dinamičnost u skulpturi i slici manirizma
• prepoznati i objasniti iluzionizam u spoju slikarstva i arhitekture renesanse, manirizma i baroka
• usporediti privid prostora na renesansnim, manirističkim i baroknim slikarskim djelima
• objasniti ulogu svjetla u baroknome slikarstvu
• razlikovati teme u slikarstvu baroka i rokokoa
• usporediti klasicističku i romantičarsku koncepciju slike s obzirom na tretman boje i odnos prema formatu
• usporediti djela realizma i impresionizma s obzirom na uporabu boja
• istražiti nove karakteristike kompozicije, rukopisa, boje i linije u ekspresionizmu i njegovim pretečama
• uočiti promjene u hrvatskome slikarstvu s kraja XIX. i prve polovine XX. st.
• uočiti odnos između postimpresionizma i kubizma
• razlikovati figuraciju i apstrakciju te lirsku i geometrijsku apstrakciju u slikarstvu i skulpturi
• prepoznati elemente kubizma u umjetničkim pravcima XX. st.
• razlikovati apstrakciju i figuraciju u slikarstvu
• razlikovati apstrakciju i figuraciju u kiparstvu
• prepoznati glavne karakteristike slikarskih i kiparskih djela futurizma, nadrealizma, metafizičkoga slikarstva i kinetičke skulpture
• prepoznati načelo montaže materijala u umjetnosti XX. st.
• usporediti sličnosti i razlike između fotografije i slikarskoga djela
• analizirati uporabu likovnih elemenata i postupaka na djelima fovizma i ekspresionističkih pravaca XX. st. (Most, Plavi jahač, nova objektivnost i apstraktni ekspresionizam)
• prepoznati sličnosti između stripa, fotografije i filma
• objasniti način uključivanja promatrača u likovno djelo na primjeru pop-arta i op-arta
• uočiti povezanost sveukupnoga vizualnoga okruženja u djelima konceptuale, happeninga i performansa
• objasniti odnos land-arta i okoliša

3. Struktura ispita

Udjeli područja ispitivanja u ispitu iz Likovne umjetnosti prikazani su u tablici 1.

Tablica 1. Udjeli područja ispitivanja u ispitu

PODRUČJA ISPITIVANJA	Broj zadataka
Arhitektura i urbanizam	9 – 14
Slikarstvo, kiparstvo, grafika, dizajn i video	12 – 15

Ispit iz Likovne umjetnosti sastoji se od dviju cjelina.

Tablica 2. prikazuje strukturu prve ispitne cjeline.

Tablica 2. Struktura prve ispitne cjeline

Redni broj	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
1. – 5.	Zadatci višestrukoga izbora	5	5
6. – 10.	Zadatci višestrukih kombinacija	5	10
11. – 15.	Zadatci povezivanja	5	20
16. – 25.	Skupina zadataka*	10	50
Ukupno		**25**	**85**

* Skupina zadataka sadrži četiri zadatka vezana za jedan likovni primjer. Od toga je jedan zadatak dopunjavanja ili ucrtavanja u likovni primjer, jedan zadatak višestrukih kombinacija i dva zadatka višestrukoga izbora.

U drugoj ispitnoj cjelini je zadatak esejskoga tipa u kojem pristupnici trebaju analizirati likovno djelo, a maksimalni broj bodova je 20.

4. Tehnički opis ispita

4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Likovne umjetnosti je pisani i traje ukupno **105 minuta** bez stanke.

Vremenik provedbe bit će objavljen u *Vodič kroz ispite državne mature* te na mrežnim stranicama *Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (www.ncvvo.hr).

4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnici dobivaju sigurnosnu vrećicu u kojoj su *dvije ispitne knjižice*, *list za koncept*, *list za odgovore* i *dva lista za ocjenjivače*.

Od pristupnika se očekuje da pozorno pročitaju upute koje će slijediti tijekom rješavanja ispita i pisanja eseja.

Dodatno, uz svaku vrstu zadataka priložena je uputa za rješavanje. Čitanje ovih uputa je bitno jer je u njima naznačen i način obilježavanja točnih odgovora.

Zadatke zatvorenoga tipa (višestrukoga izbora, višestrukih kombinacija te povezivanja) pristupnici rješavaju obilježavanjem slova točnoga/točnih odgovora među ponuđenima. Slova točnoga/točnih odgovora obilježavaju se znakom X. Ako u zadatcima u čijim se uputama zahtijeva određeni broj odgovora pristupnik obilježi više od navedenoga broja, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što među njima ima obilježenih točnih odgovora.

Zadatke otvorenoga tipa (dopunjavanja) pristupnici rješavaju upisivanjem pojma koji nedostaje na za to predviđeno mjesto ili ucrtavanjem traženih podataka na likovnome primjeru.

Tijekom pisanja eseja pristupnici mogu rabiti list za koncept, ali na kraju moraju svoj esej čitko prepisati na list za čistopis.

4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita iz Likovne umjetnosti dopušteno je rabiti kemijsku olovku plave ili crne boje, ravnalo, trokut, olovku, gumicu, flomastere u boji i šestar.

5. Opis bodovanja

Ukupni broj bodova je **105**.

5.1. Vrjednovanje prve ispitne cjeline

U zadatcima višestrukoga izbora svaki točno obilježen odgovor donosi 1 bod.

U zadatcima višestrukih kombinacija svaki točno obilježen odgovor donosi 1 bod, a potpuno točno riješen zadatak 2 boda.

U zadatcima povezivanja svaki točno obilježen odgovor na dio zadatka donosi 1 bod. Potpuno točno riješen zadatak donosi 4 boda.

U zadatcima dopunjavanja svaki točno upisan ili ucrtan odgovor donosi 1 bod.

5.2. Vrjednovanje druge ispitne cjeline

Uspješno napisan esej u drugoj ispitnoj cjelini donosi ukupno 20 bodova.

Eseje pristupnika vrjednuju osposobljeni ocjenjivači prema jedinstvenoj ljestvici za procjenu.

U svakome eseju vrjednuje se opis četiriju sadržajnih odrednica navedenih u zadatku.

Opisivanje svake sadržajne odrednice vrjednuje se zasebno primjenom ljestvice od 5 bodova.

Općenita ljestvica za ocjenjivanje eseja prikazana je u tablici 3.

Tablica 3. Ljestvica za vrjednovanje eseja

Grafička analiza djela – crteži na likovnom primjeru	Pisana analiza djela – elementi forme	Pisana analiza djela – elementi forme	Pisana analiza – sinteza i određenje pripadnosti djela
Grafički naznačen prvi pojam – 1 bod	1 pojam – 1 bod	1 pojam – 1 bod	1 pojam – 1 bod
Grafički naznačen drugi pojam – 1 bod	2 pojma po 1 bod	2 pojma po 1 bod	2 pojma po 1 bod
Grafički naznačen treći pojam – 1 bod	3 pojma po 1 bod	3 pojma po 1 bod	3 pojma po 1 bod
Grafički naznačen četvrti pojam – 1 bod	4 pojma po 1 bod	4 pojma po 1 bod	4 pojma po 1 bod
Grafički naznačen peti pojam – 1 bod	5 pojmova po 1 bod	5 pojmova po 1 bod	5 pojmova po 1 bod
Ukupno 5 bodova	Ukupno 5 bodova	Ukupno 5 bodova	Ukupno 5 bodova
			UKUPNO 20 bodova

6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđen je opis te vrste zadatka, točan odgovor, obrazovni ishod koji se tim konkretnim zadatkom ispituje te način bodovanja.

6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

Zadatak višestrukoga izbora sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), **osnove** (pitanja) te **četiriju ponuđenih odgovora** od kojih je jedan točan.

U sljedećem zadatku između četiriju ponuđenih trebate odabrati jedan odgovor. Odgovor obilježite znakom X i obvezno ga prepišite na list za odgovore. Točan odgovor donosi 1 bod.

Pozorno promotrite likovni primjer.

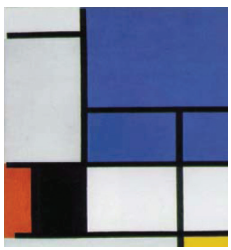

Kojemu pravcu u slikarstvu moderne pripada likovni primjer?

A. lirskoj apstrakciji

B. apstraktnomu ekspresionizmu

C. geometrijskoj apstrakciji

D. tonskoj apstrakciji

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: razlikovati lirsku i geometrijsku apstrakciju i figuraciju u slikarstvu

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, izostanak odgovora ili ako je obilježeno više odgovora

6.2. Primjer zadatka višestrukih kombinacija

Zadatak višestrukih kombinacija sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), **osnove** (pitanja) te **četiriju ponuđenih odgovora** od kojih su dva točna.

U sljedećem zadatku dva su točna odgovora. Na listu za odgovore trebate obilježiti znakom X samo dva od četiriju ponuđenih odgovora. Svaki točan odgovor donosi 1 bod.

Pozorno promotrite likovni primjer.

Karakteristike kojih stilskih razdoblja se mogu prepoznati na likovnome primjeru?

A. romanike

B. gotike

C. renesanse

D. manirizma

TOČNI ODGOVORI: B i C

OBRAZOVNI ISHOD: razlikovati konstruktivne i prostorne elemente te elemente raščlambe romaničkih, gotičkih i renesansnih sakralnih i profanih građevina i njihovu kompoziciju s obzirom na strukturu i masu

BODOVANJE:

2 boda – svi točni odgovori

1 bod – 1 točan odgovor

0 bodova – netočni odgovori, izostanak odgovora ili ako je obilježeno više od dvaju odgovora

6.3. Primjer zadatka povezivanja

Zadatak povezivanja sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), **osnove** (pitanja), **četiriju čestica pitanja** te **šest čestica odgovora**.

U sljedećem zadatku svakoj čestici pitanja označenoj brojem možete pridružiti samo jednu česticu odgovora označenu slovom.

Odgovore obilježite znakom X i obvezno ih prepišite na list za odgovore. U svakome zadatku dva su pojma viška. Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

Kiparskim materijalima pridružite odgovarajuće načine obradbe.

1. mramor	**A.** modeliranje
2. bjelokost	**B.** lijevanje
3. glina	**C.** klesanje
4. bronca	**D.** tesanje
	E. rezbarenje
	F. iskucavanje

TOČNI ODGOVORI: 1. C, 2. E, 3. A i 4. B

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati i imenovati skulpturu izvedenu tradicionalnim kiparskim tehnikama

BODOVANJE:

4 boda – svi točni odgovori

3 boda – 3 točna odgovora

2 boda – 2 točna odgovora

1 bod – 1 točan odgovor

0 bodova – svi netočni odgovori, izostanak odgovora ili ako je obilježeno više od jednoga odgovora za pojedini pojam

6.4. Primjer zadatka dopunjavanja

U zadatku dopunjavanja, koji se nalazi unutar skupine zadataka, pristupnik treba dovršiti zadanu rečenicu upisivanjem pojma koji nedostaje na za to predviđeno mjesto ili ucrtati tražene podatke na likovni primjer. U pridruženoj uputi naznačen je način rješavanja zadatka.

U sljedećem zadatku ucrtajte traženi podatak na likovni primjer.

Pozorno promotrite likovni primjer.

Naznačite strjelicom smjer upada svjetla.

TOČAN ODGOVOR:

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati i objasniti iluzionizam u spoju slikarstva i arhitekture renesanse, manirizma i baroka

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili prazno

6.5. Primjer esejskoga zadatka

Esejski zadatak sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka), **polaznoga materijala** (likovnoga primjera) i četiriju zadataka koji služe kao smjernice za upisivanje i ucrtavanje odgovora.

Pristupnik može rabiti *list za koncept* tijekom pisanja, ali na kraju mora svoj školski esej čitko prepisati na *list za čistopis*.

Pozorno promotrite likovne primjere i slijedite upute za izradu analize u prvom, drugom, trećem i četvrtom zadatku jer se prema njima vrjednuje analiza.

Tekst analize napišite na list za koncept, a kasnije ga prepišite na list za čistopis. Prije početka pisanja obratite pozornost na likovne pojmove zadane u uputama. Izbjegavajte preduge rečenice. Ne skrećite sa zadane teme.

1. zadatak

Na posvijetljenom primjeru:
1.1. ucrtajte granice povećanoga detalja
1.2. ucrtajte najmanje dvije linije konvergencije perspektive
1.3. ucrtajte liniju horizonta
1.4. označite točku nedogleda
1.5. označite granicu prvoga plana.

2. zadatak

2.1. Odredite temu.
2.2. Opišite prikaz.
2.3. Objasnite perspektivu i planove.
2.4. Objasnite atmosfersku perspektivu.
2.5. Opišite linije na likovima.

3. zadatak

3.1. Navedite boje.
3.2. Objasnite odnose boja.
3.3. Opišite postupak postizanja trodimenzionalnosti oblika.
3.4. Opišite rukopis slikara.
3.5. Opišite oblikovanje likova.

4. zadatak

4.1. Opišite kako je postignut privid prostora na slici.
4.2. Odredite i objasnite kompoziciju.
4.3. Odredite stoljeće nastanka djela.
4.4. Odredite stilsko razdoblje.
4.5. Navedite autora djela.

MODEL TOČNOGA ODGOVORA

1. zadatak

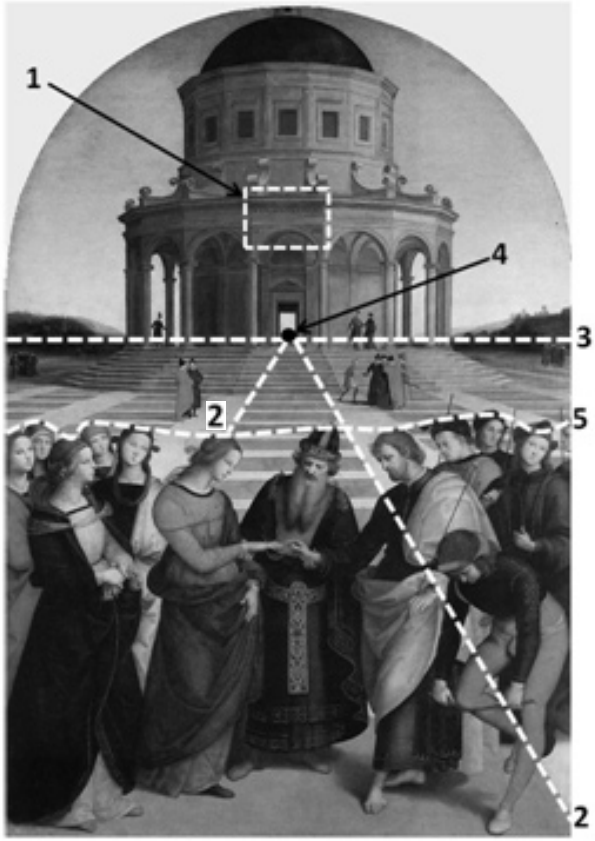

2. zadatak

2.1. Slika je figurativna i prikazuje otvoreni prostor grada s likovima.

2.2. U prvom planu je dvanaest likova simetrično raspoređeno i sudjeluje u obredu zaruka. Lijevo su ženski, a desno muški likovi.

U drugom planu je prazan, popločani prostor trga s nekoliko udaljenih grupica likova.

U zadnjem planu, na horizontu, prostor se zatvara velikim središnje postavljenim hramom.

2.3. Privid trodimenzionalnoga prostora postignut je linearnom perspektivom – konvergencija linija u jednu točku. Tako su nastali jasni prostorni planovi određeni smanjivanjem veličina likova i opločenja trga.

2.4. Zračna ili atmosferska perspektiva postignuta je svijetlim tonovima postojećih lokalnih boja udaljenih oblika i zamagljivanjem udaljenoga plana.

2.5. Linije na svim oblicima su konturne – obrisne i lako se prate; na likovima u prvom planu mjestimice su obrisne linije zamagljene (sfumato).

3. zadatak

3.1. Boje su primarne (crvena, žuta i modra) te sekundarne (zelena i narančasta).

3.2. Sve su boje prigušene i uravnotežene po svjetlini, po toplini i po kromatskim kvalitetama. Komplementarni par crveno – zeleno dominira u prvom planu, prigušeni su tonovi tamno modroga i narančastoga; u pozadini žutoga i svijetlo modroga te zelenoga.

3.3. Na svim likovima i oblicima nalazimo chiaro-scuro ili modelaciju (dodatak sive sjene) u svrhu dobivanja privida trodimenzionalnosti.

3.4. Faktura ili rukopis slikara – ne uočava se potez kistom; sloj boje je vrlo tanak i proziran – lazuran.

3.5. Oblici su prikazani realistično i uljepšano – idealizirano; likovi su proporcionalni i elegantni.

4. zadatak

4.1. Privid prostora postignut je konstrukcijom kubnoga prostora u centralnoj geometrijskoj perspektivi; zatim visokim očištem u ptičjoj perspektivi te korištenjem svjetlijih tonova na horizontu u atmosferskoj perspektivi. Objedinjenošću tih postupaka na renesansnoj slici postiže se objektivnost, racionalnost, uvjerljivost, preglednost i jedinstvenost prikaza prostorne dubine i planova.

4.2. Kompozicija je zrcalno simetrična po vertikalnoj osi, zatvorena po dubini građevinom te mirna – statična. Suzdržani su pokreti likova u prvom planu i zatvaraju se svim usmjerenjima u sredinu, na ruke zaručnika.

4.3. Djelo je nastalo u 16. stoljeću.

4.4. Djelo pripada stilskomu razdoblju visoke renesanse ili cinquecentu.

4.5. Autor djela je Rafael Sanzio.

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati i crtežom naznačiti racionalna rješenja u renesansnoj slici i reljefu

BODOVANJE: prema ljestvici za vrjednovanje eseja

7. Priprema za ispit

Nastavnik bi u nastavnome procesu trebao razjasniti pristupnicima obrazovne ishode kroz realizaciju važećega četverogodišnjega gimnazijskoga nastavnoga programa.

Obrazovni ishodi pristupnicima mogu služiti kao lista za provjeru usvojenoga znanja. U ovome poglavlju nalazi se korisna razradba obrazovnih ishoda.

Za uvježbavanje pisanja eseja pristupnicima se preporučuje uporaba oglednoga primjera esejskoga zadatka iz ovoga ispitnoga kataloga.

Literatura za pripremu ispita iz Likovne umjetnosti su svi udžbenici propisani i odobreni od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske tijekom protekloga četverogodišnjega razdoblja.

1. Damjanov, J., *Likovna umjetnost 1*, Školska knjiga, Zagreb, 2008.

2. Damjanov, J., *Likovna umjetnost 2*, Školska knjiga, Zagreb, 2008.

3. Ivančević, R., *Likovni govor*, Profil, Zagreb, 2007.

4. Ivančević, R., *Stilovi i razdoblja*, *Život 1*, Profil, Zagreb, 2008.

5. Ivančević, R., *Stilovi i razdoblja*, *Život 2*, Profil, Zagreb, 2008.

6. Ivančević, R., *Stilovi i razdoblja*, *Život 3*, Profil, Zagreb, 2008.

7. Karaman, A., *Likovna umjetnost 2*, Školska knjiga, Zagreb, 2008.

8. Mirenić, J. i Ratković, K., *Likovna umjetnost 20. stoljeća*, Školska knjiga, Zagreb, 2000.

Uspjeh na ispitu uvjetuje i dobra upoznatost s načinom ispitivanja.

Pristupnicima se savjetuje:

- proučavanje opisa ispitnih cjelina te primjera zadataka
- rješavanje oglednoga ispita.

7.1. Razradba obrazovnih ishoda

U tablici 4. su uz svaki obrazovni ishod naznačeni bitni pojmovi i primjeri koji se na njega odnose.

Pristupnicima se savjetuje da dobro prouče sadržaj tablice, a mogu je rabiti i kao listu za provjeru usvojenih znanja.

Tablica 4. Razradba obrazovnih ishoda

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
1.	prepoznati i razlikovati funkcije, tradicionalne i moderne materijale i elemente konstrukcija u arhitekturi	tradicionalni i moderni materijali, nosač, teret, zid, stup, greda, luk, arkada, kolonada, svodovi, kupole, pandativ, trompa, kontraforni sustav, lijevano željezo, beton, staklo, čelik, skelet, industrijski standardizirani materijali, inženjerska arhitektura, montaža skeletne konstrukcije, montaža konzolne konstrukcije, vitoperna ljuska	Dioklecijanova palača, Split; Sv. Donat, Zadar; St. Gilles du Gard, Beauvais; St. Foy, Conques; Izidor iz Mileta i Antemije iz Trala, Hagia Sophia, Istanbul; Le Corbusier, Zgrada zajedničkog stanovanja (Unité d' Habitation), Marseilles; B. da Maiano, Palača Strozzi; Firenza J. Paxton, Kristalna palača, London; G. Eiffel, Eiffelov toranj, Pariz; L. Sullivan, Robna kuća, Chicago; H. Guimard, Metro stanica, Pariz; E. Saarinen, Aerodrom J. F. Kennedy (TWA), New York; A. Ulrich, Vjesnikov neboder, Zagreb; F. L. Wright, kuća Kaufmann (Fallingwater), Mill Run, Pennsylvania; F. L. Wright, administrativne zgrade tvrtke Johnson Wax, Racine, Wisconsin; J. Utzon, Operna kuća, Sidney
2.	prepoznati arhitektonske odnose u megalitima i ranim nastambama	menhir, dolmen, kromleh, put, mjesto, naselje, funkcije	Stonehenge; Gavrinis; Carnac; La Roche-aux-Fées; Ur; Babilon; Knosos; Terozzo

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
3.	prepoznati i crtežom označiti strukturu i funkcije pretpovijesnoga i antičkoga urbanoga prostora, rezidencijalne arhitekture i samostanskoga kompleksa	mreža, citadela, plansko, neplansko, granice, agora, forum, urbanistička koncepcija, stoa, oltar, hram, buleuterij, slavoluk, bazilika, palača, domus, atrij, zidine, insule, peristil, klaustar, cubiculum, dormitorij, skriptorij, mjesto, put	Barumini; Mikena; Atena; Milet; Timgad; Zadar; San Gimignano; Panatenejski put, Atena; Forum Romanum, Rim; Trajanov forum, Rim; Via sacra, Rim; Kuća Fauna, Pompeji; Dioklecijanova palača, Split; benediktinski samostan, St. Gallen (tlocrt); Vila Misterija, Pompeji (tlocrt)
4.	prepoznati i crtežom naznačiti načela komponiranja u arhitekturi Egipta i Mezopotamije	kvadrat, pravokutnik, tlocrt, planiranje, ponavljanje, simetrija, osi, sakralni i urbani kompleks, mjesto, put, masa i prostor	Radničko naselje, Tell el Amarna; Amonov hram, Karnak; Grobnica kraljice Hatšepsut, Deir el-Bahari; Keopsova piramida, Giza; Kompleks u Gizi; Zigurat, Ur
5.	prepoznati i crtežom naznačiti strukturu, dijelove i proporcije na tlocrtima, presjecima i pročeljima grčkih i rimskih hramova	naos (cela), pronaos, opistodom, trijem, zlatni rez; dorski red, jonski red, korintski red, ehinus (ehin), abacus (abak), trup, kapitel, baza, volute, akantus (akant), arhitrav, triglifi, metope, friz, krepidoma, vijenac, akroterij, zabat, longitudinalno, centralno, statično, prostornost, kompozicija	Iktin i Kalikrat, Partenon, Atena; Posejdonov hram, Paestum; Panteon, Rim; Zeusov hram, Olimpija; Erehteion, Atena

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
6.	uočiti povezanost kasnorimskih, ranokršćanskih i ranobizantskih građevina – prostor i konstrukcija	longitudinalna građevina, bazilikalno osvjetljenje, brod, apsida, niša, plošna obradba zida, usmjerenje prostora, centralne građevine, piloni, pandantivi, kupola, polukupola, galerije	Maksencijeva bazilika, Rim; S. Sabina, Rim; S. Constanza, Rim; S. Apollinare in Classe, Ravenna; Sv. Sergije i Bakho, Istanbul; Eufrazijeva bazilika, Poreč; Izidor iz Mileta i Antemije iz Trala, Hagia Sophia, Istanbul
7.	uočiti kontinuitet između bizantske i islamske arhitekture	kupola, sinteza longitudinalnoga i centralnoga tipa, kvadratni tlocrt, jedinstveni prostor, stupnjevanje, galerije, nosači, pandantivi	Izidor iz Mileta i Antemije iz Trala, Hagia Sophia, Istanbul; Sinanova džamija, Istanbul; Džamija, Cordoba; Omerova džamija, Jeruzalem
8.	prepoznati prostorne i konstruktivne elemente predromaničkih sakralnih građevina	westwerk, galerija, spolije, kolonada, arkada, tambur, stup, stub	Dvorska kapela Karla Velikoga, Aachen; Sv. Donat, Zadar; Sv. Spas, Cetina; Sv. Trojstvo, Split; Sv. Križ, Nin
9.	razlikovati romanički i gotički okvir života	donjon, samostan, kuća, grad kao urbani sklop, obrambeni karakter, monocentričnost, policentričnost, podjela sadržaja, mreža komunikacija	San Gimignano; Lübeck; Palača Jacquesa Coeura, Bourges; romanička kuća u Poreču; donjon, Heddingham; Mont St.-Michel; cistercitski samostan, Thoronet; Motovun.

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
10.	razlikovati konstruktivne i prostorne elemente te elemente raščlambe romaničkih, gotičkih i renesansnih sakralnih i profanih građevina i njihovu kompoziciju s obzirom na strukturu i masu	masivnost zida, podupirači, rasterećenje, luk, svod, triforij, kontrafori, kontraforni sistem; brod, transept, apsida, ophod, apsidiola, kor, križište, zidna dekoracija, kupola, arkade, šiljasti luk, polukružni luk, prozori, figuralni portal, rozete, slijepe arkade, galerije, bifore, trifore, kvadrifore, lođa, mrežište, fijale	St. Foy, Conques; Sv. Krševan, Zadar; St. Sernin, Toulouse; St. Maria Laach; St. Anna, Annaberg-Buchholz; Sv. Stošija, Zadar; St. Etienne, Bourges; Katedrala, Reims; Katedrala, Milano; Notre Dame, Pariz; Katedrala sv. Jakova, Šibenik; Divona, Dubrovnik; Palača Cipiko, Trogir; Ca'd Oro, Venecija; Knežev dvor, Dubrovnik
11.	razlikovati i crtežom naznačiti gotičku, renesansnu, manirističku i baroknu koncepciju grada i trga	urbanizam, organičko, simetrija, osi, planiranje, proporcioniranje, statičnost, preglednost, jednoznačnost, višeznačnost, individualno, opće	Piazza del Campo, Siena; A. Filarete, Sforzinda; Palmanova; Dubrovnik; F. Brunelleschi, Piazza SS. Annunziata, Firenza; Michelangelo, Campidoglio, Rim; M. Gambon, Karlovac; G. Bernini, Trg svetoga Petra, Rim
12.	razumijeti i crtežom naznačiti antičke i renesansne arhitektonske elemente i načela komponiranja na renesansnim građevinama	kupola, arhitrav, stup, kolonada, trijem, zabat, arkada, friz, krepidoma, niša, pilastar, balustrada, zlatni rez, simetrija, osi, proporcioniranje, statičnost, preglednost	F. Brunelleschi, Kapela Pazzi, Firenza; B. da Maiano, Palača Strozzi, Firenza; M. Michelozzi, Palača Medici-Riccardi, Firenca; G. da Sangallo i Michelangelo, Palača Farnese, Rim; Ljetnikovac Sorkočević, Lapad (Dubrovnik); D. Bramante, Tempietto, Rim
13.	prepoznati i crtežom naznačiti složenost i višesmislenost graditeljskoga rješenja manirističke arhitekture	ponavljanje, zrcalna simetrija, funkcija, antički elementi, srednjovjekovni elementi	A. Palladio, Vila Rotonda, Vicenza; Dvorac Chambord; G. Vasari, Palača Uffizi, Firenza

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
14.	prepoznati elipsu i načelo jedinstvenosti u baroknome graditeljstvu	geometričnost i simetrija, konveksno, konkavno, tlocrt, pročelje, zabat, volute, vijenac, svod, kupola, jedro, rebro, gesamtkunstwerk, cinktor, iluzionizam	G. B. da Vignola i G. della Porta, Il Gesù, Rim; Sv. Katarina, Zagreb; F. Borromini, S. Carlo alle Quattro Fontane, Rim; G. Bernini, Trg sv. Petra, Rim; M. Gropelli, Sv. Vlaho, Dubrovnik; P. Passalacqua, Stube ispred isusovačkog samostana, Dubrovnik; G. Guarini, Capella della Santissima Sindone, S. Lorenzo, Torino; B. Neumann, Vierzehnheiligen; J. F. von Erlach, Karlskirche, Beč; Klaustar franjevačkoga samostana, Slavonski Brod; Sv. Marija Snježna, Belec
15.	razlikovati i usporediti načela slaganja prostora renesansne i barokne arhitekture	statično i dinamično, hijerarhija i centar, granica i beskonačno, policentričnost, monocentričnost, kapele	Brunelleschi, S. Spirito, Firenza; B. Neumann, Vierzehnheiligen; G. da Sangallo i Michelangelo, Palača Farnese, Rim; G. Guarini, Palača Carignano, Torino; dvorac Veliki Tabor; dvorac Gornja Bistra; dvorac Versailles
16.	prepoznati i imenovati nove materijale na konstruktivnim rješenjima graditeljstva XIX. stoljeća	lijevano željezo, beton, staklo, čelik, skelet, industrijski standardizirani materijali, inženjerska arhitektura, montaža neogotičke arhitekture	J. Paxton, Kristalna palača, London; G. Eiffel, Eiffelov toranj, Pariz; L. Sullivan, Robna kuća, Chicago; H. Guimard, Metro stanica, Pariz; F. Hitzig, Natkrivena tržnica, Berlin

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
17.	imenovati i objasniti elemente historijskih stilova na snimkama pročelja arhitekture XIX. stoljeća	neogotika, neorenesansa, neobarok	H. Helmer i F. Fellner, Hrvatsko narodno kazalište (HNK), Zagreb; C. Garnier, Opera, Pariz; H. Bollé, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU), Zagreb; H. Bollé, Mirogoj, Zagreb; H. Bollé, katedrala, Zagreb; H. Bollé, Muzej za umjetnost i obrt (MUO), Zagreb
18.	usporediti organička i funkcionalistička djela stambene arhitekture XX. stoljeća s obzirom na tlocrtno rješenje i odnos prema okolini	razvedeni tlocrt, jednostavni tlocrt, složeni tlocrt, međudjelovanje unutrašnjega i vanjskoga prostora	F. L. Wright, kuća Kaufmann (Fallingwater), Mill Run, Pennsylvania; L. M. van der Rohe, Kuća Farnsworth, Plano, Illinois; Le Corbusier, Vila Savoy, Poissy-sur-Seine; W. Gropius, Bauhaus, Dessau
19.	prepoznati ulogu višekatnica u urbanizmu XX. stoljeća	jednostavnost, ekonomičnost, namjena, umnožavanje, serijska prozvodnja, stan, kvart, ulica, mreža, komunikacije, centar	L. M. van der Rohe, Seagram building, New York; Le Corbusier, Zgrada zajedničkog stanovanja (Unité d' Habitation), Marseilles; D. Galić, stambeni objekti u Vukovarskoj ulici, Zagreb; Manhattan
20.	usporediti arhitekturu moderne, postmoderne i dekonstruktivizma s obzirom na oblikovne mogućnosti novih građevinskih materijala	prednapregnuti beton, armatura, ljuska, slobodno komponiranje prostora, plastičnost, organičnost, čelik, staklo, titan	E. Saarinen, Aerodrom J. F. Kennedy (TWA), New York; K. Tange, sportske dvorane, Tokio; Le Corbusier, Kapela Notre Dame du Haut, Ronchamp; J. Utzon, Operna kuća, Sidney; F. L. Wright, Muzej Guggenheim, New York; M. Pei, piramida od čelika i stakla, Louvre, Pariz; F. Gehry, Muzej Guggenheim, Bilbao

ARHITEKTURA I URBANIZAM			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
21.	usporediti stambenu arhitekturu secesije, moderne, postmoderne i dekonstruktivizma s obzirom na funkciju	sloboda oblikovanja, prostorni raspored, citati prijašnjih stilova	A. Gaudí, Casa Milà, Barcelona; L. M. van der Rohe, kuća Tugendhat, Brno; F. Hunderdtwasser Haus, Beč; P. Eisenman; V. Kovačić, kuća Frank, Zagreb; S. Planić, Okrugla vila Furhmann, Gornje Prekrižje
22.	prepoznati glavne karakteristike svjetskih kretanja u hrvatskoj arhitekturi javne namjene XX. stoljeća	kontinuitet historicizma, funkcionalizma, organske arhitekture i postmoderne	V. Kovačić, zgrada Burze, Zagreb; S. Planić, Napretkov neboder, Zagreb; V. Penezić i K. Rogina, zgrada Velebit, Zagreb

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
1.	razlikovati i imenovati slikarske, crtačke i grafičke tehnike na primjerima	akvarel, tempera, ulje, pastela, enkaustika, freska, mozaik, vitraj, tapiserija, kolaž, olovka, ugljen, kreda, tuš, trska, drvorez, linorez, litografija, bakropis, bakrorez, otiskivanje matrice	P. Cézanne, *Mont St. Victoire*, akvarel; Giotto, *Judin poljubac* (kapela degli Scrovegni, Padova), freska; Katedrala u Otrantu, mozaik; Katedrala u Chartresu, vitraj; *Tapiserija kraljice Matilde (Tapiserija iz Bayeuxa)*; Fajumski portreti, enkaustika; F. Benković, *Žrtvovanje Izaka*, ulje na platnu; K. Schwiters, *Merzbau*, kolaž; E. Degas, Plesačice, pastela; P. della Francesca, *Bičevanje Krista*, tempera; Rembrandt, *Krist na Maslinskoj gori*, bakropis; N. Pisanello, studija ženskih likova, srebrenka; M. Schongauer, *Iskušenja sv. Antuna*, bakrorez; T. Chi, *Krajolik*, tuš i trska; H. Daumier, *Rue Transnonain*, litografija; E. Nolde, *Prorok*, drvorez; M. Kraljević, *U vrtu,* tuš i pero
2.	razlikovati vrijednosti boja i njihove odnose	dimenzije boja (svjetlina, čistoća/ton, valer), kontrasti (toplo – hladno, svjetlosni, komplementarni)	H. Matisse, *Žena sa šeširom*; A. Derain, *Put*; Lj. Ivančić, *Akt*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
3.	prepoznati i imenovati skulpturu izvedenu tradicionalnim kiparskim tehnikama	glina, gips, kamen, drvo, terakota, bronca, bjelokost, plastika, tesanje, rezbarenje klesanje, modeliranje, lijevanje	G. Bernini, *David*, mramor; G. Bernini, *Blažena Ludovica Albertoni*, mramor; I. Meštrović, *Zdenac života*, bronca; F. Laurana, *Eleonora Aragonska*, mramor; N. dell' Arca, *Oplakivanje*, terakota; N. Gabo, *Bista*, plastika; Škrinjica Veroli, bjelokost; I. Meštrović, *Majka*, gipsani odljev
4.	prepoznati i razlikovati apstraktne i figurativne oblike u slikarstvu i skulpturi pretpovijesti	apstrakcija, figuracija, realizam, simbol ili znak, masa i privid mase, kompozicija	oslik špilje, Lascaux; oslik špilje, Altamira; Venera iz Wilendorfa; Venera iz Lespuguea; Dipilonska vaza
5.	prepoznati i razlikovati stilizaciju i naturalizam na reljefnim prikazima staroga vijeka	kadar, visoki reljef, niski reljef, uleknuti reljef, obris, plošnost, plastičnost, ponavljanje, uzorak, variranje	Niniva, *Lav na umoru*, reljef; Suza, *Friz s lavovima*, reljef; Pergamski žrtvenik, reljef

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
6.	prepoznati i crtežom naznačiti odnos dinamike i statike kod egipatske i antičke statue	osi, obris, površina, kontrapost, simetrija, asimetrija, blok mramora, arhaika, klasika, helenizam	skulptura Kefrena iz Gize, diorit; skulptura pisara Kaia, oslikani vapnenac; portret Ehnatona, pješčenjak; skulptura svećenice Imeret-Nebes, drvo; skulpura Here sa Samosa, mramor; Nosač teleta (Moskofor), mramor; Vozač kola (Auriga iz Delfa), bronca ; Apolon sa zabata Zeusovoga hrama u Olimpiji, mramor; Poliklet, Kopljonoša (Dorifor), mramor; Lošinjski Apoksiomen, bronca; Ratnici iz Riacea, bronca; Karijatide s Erehteiona, mramor; Nika sa Samotrake, mramor; Laokontova skupina, mramor
7.	razlikovati i objasniti načine oblikovanja unutar formata: friz, metopa i zabat (timpanon)	hijerarhija, zatvorenost (statičnost), prilagođenost formatu, armatura (kompozicijske osi), pozadina i likovi (odijeljeno, spojeno – planovi), zakon kadra, sagledavanje, proporcije (glava : tijelo = 1 : 7, 1 : 4), kanon	Mlada žena s lotosom (reljef, V. dinastija, Egipat); Zeusov hram u Olimpiji (zabat, metope); Partenon (zabat, friz, metope); Poliklet, Kopljonoša (Dorifor); Trajanov stup (reljefi); Ara Pacis (reljefi); Sarkofag Junija Basa (reljef)
8.	razlikovati odnos lika i pozadine na antičkim grčkim slikama (plošnost, linearnost)	figura, pozadina, plošnost, linearnost, ornament, stilizacija, meandar, privid mase	Dipilonska vaza; Eksekijeva amfora (Ahilej i Ajaks, Povratak Dioskura); Lekit s djevojkom koja iskazuje počast grobu junaka, oko 440. pr. n. e.; Mozaik iz Pele

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
9.	razlikovati prostorne planove u zidnom slikarstvu egipatskih, rimskih i bizantskih građevina (negacija zidne plohe, ikonografska i vertikalna perspektiva, simbolika)	ploha i negacija plohe zida, registar i iluzionizam, apsida, konha, kupola, ikonografija, motiv, znak (janje, križ), obrnuta i vertikalna perspektiva, simbol i tematski element	Ramosov grob (Teba), freske; Vila Misterija (Pompeji), freske; S. Vitale (Ravena), mozaici; S. Apollinare in Classe (Ravena), mozaici; Eufrazijeva bazilika (Poreč), mozaci; samostanski kompleks, Dafni, mozaici
10.	prepoznati i crtežom naznačiti ornamentalne karakteristike reljefnog pletera	linearnost, geometrija, beskonačna traka, simetrije, pozadina/lik, ispuna plohe, ljudski lik, plošnost	Plutej iz Koljana; oltarna pregrada iz sv. Nediljice u Zadru; ciborij iz sv. Marije iz Biskupije kod Knina; zabat s imenom kneza Mutimira iz Uzdolja kod Knina; plutej s likom hrvatskoga vladara iz krstionice u Splitu; Bašćanska ploča; ploča s natpisom kralja Držislava, Kapitul kod Knina; zabat oltarne pregrade iz Zvonimirove krunidbene crkve u Solinu; Sigwaldova ploča iz Cividalea; križ iz Moone

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
11.	prepoznati i crtežom naznačiti hijerahijske odnose, zakon kadra i karakteristike plošnoga oblikovanja na reljefu i minijaturi predromanike i romanike	podređenost arhitekturi, portal, kapitel, timpan, luneta, reljef (visoki, niski), zatvorenost, ornament, stilizacija, simetrija, hijerarhija, ikonografija, kadar, format, horror vacui	luneta portala, St. Pierre, Moissac; luneta portala, St. Madelaine, Vézelay; *Vaganje duša* (luneta portala), St. Lazare, Autun; reljef *Nevjerni Toma*, benediktinski samostan, Santo Domingo de Silos; Majstor Radovan, portal katedrale sv. Lovre u Trogiru; A. Buvina, vratnice katedrale u Splitu; neznani irski slikar, *Posljednji sud* (rukopis iz St. Gallena); *Evanđelistar iz Lindisfarna*
12.	prepoznati i objasniti podređenost cjelini u slikarstvu romanike	stilizacija, geometrizacija, zrcaljenje, hijerarhija, vertikalna perspektiva, ikonografija	*Krist u slavi*, S. Clemente u Tahullu; podni mozaik, katedrala u Otrantu; *Tapiserija kraljice Matilde (Tapiserija iz Bayeuxa)*; iluminacije *Komentara Apokalipse* Beatusa iz Liébane,
13.	prepoznati i objasniti načelo pojave oslobađanja skulpture od arhitekture	simetrija, osi, jasnoća, dovratnik, nadvratnik, arhivolt, timpan, stup, reljef, stupnjevanje, zakon kadra, prostorni zakon kadra, statua, S-krivulja	*Apokalipsa*, katedrala u Chartresu; *Vizitacija*, katedrala u Reimsu; *Uta*, katedrala u Naumburgu; *Sinagoga*, katedrala u Strasbourgu
14.	prepoznati i crtežom naznačiti rekonstrukciju prostora na gotičkoj slici	privid volumena, chiaro-scuro, modelacija, motrišta, obrnuta ili inverzna perspektiva, idealni prostor; geometrijska ili linearna perspektiva, geometrijska tijela, ptičji pogled	Rajnski majstor, *Rajski vrt*; Braća iz Limbourga, *Les Très Riches Heures du duc de Berry* (prikaz mjeseca listopada, XV. st.); Giotto, *Sv. Franjo istjeruje zle duhove iz Assisija*; A. Lorenzetti, *Dobra i loša vlada*; J. van Eyck, *Zaručnici Arnolfini*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
15.	objasniti odnos prema temi i kadru u gotičkome slikarstvu Istre i Hrvatske	naturalizam, doslovno prikazivanje, ikonografija, sumarnost likova	Freske iz crkve Sv. Marije na Škrilinah; B. J. Trogiranin, Poliptih (Bogorodica sa svecima), Korčula
16.	interpretirati slikarsko djelo s obzirom na iluzionističke i ikonografske elemente	prostor, kubni prostor, linearna ili geometrijska perspektiva, motrište, horizont, prostorni planovi, volumen, modelacija, arhitektonski elementi (stup, pilastar, luk, svod, niša), tema, profano, sakralno	Masaccio, Sv. Trojstvo, S. Maria Novella, Firenca; Masaccio, Izgon iz Raja, Kapela Brancacci, S. Maria del Carmine, Firenca; Masaccio, Porezni novčić, Kapela Brancacci, S. Maria del Carmine, Firenca; P. Uccello, *Legenda o hostiji*; P. Uccello, *Bitka kraj San Romana*; P. Uccello, *Portret mlade žene*; P. della Francesca, *Krštenje Krista*, P. della Francesca, *Bičevanje Krista*, P. della Francesca, *Portret Federica da Montefeltra*; L. Laurana, *Idealni grad*; P. di Cosimo, *Simonetta Vespucci*; S. Boticelli, *Rođenje Venere*; Rafael, *Atenska škola*; Donatello, *Reljef sv. Jurja*; N. Božidarević, *Navještenje*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
17.	prepoznati i crtežom naznačiti racionalna rješenja u renesansnoj slici i reljefu	format, zračna perspektiva, razmjeri, zlatni rez	A. Mantegna, *Mrtvi Krist*; P. della Francesca, *Krštenje Krista*; P. della Francesca, *Bičevanje Krista*; L. Laurana, *Idealan grad*; Donatello, *Reljef sv. Jurja*; Rafael, *Atenska škola*; L. da Vinci, *Posljednja večera*; A. Dürer, *Autoportret*; N. Božidarević, *Navještenje*; N. Božidarević, triptih u kapeli Bundić (model Dubrovnika u rukama sv. Vlaha), Dubrovnik; L. Dobričević, Poliptih Krštenja Kristova
18.	prepoznati simultani prikaz u slikarskim djelima	istodobnost (simultanost), format, kadar, prostorni planovi, vremenski raspon radnje, značenje, tema, statua, visoki reljef, niski reljef, dovršenost, nedovršenost	Masaccio, *Porezni novčić*, Kapela Brancacci, S. Maria del Carmine, Firenca; L. Ghiberti, *Rajska vrata* (*Stvaranje Adama*, *Stvaranje Eve*, *Pad u grijeh*, *Izgon iz Raja*)
19.	prepoznati i objasniti karakteristike renesanse na djelima hrvatskih renesansnih kipara	stup, luk, vijenac, girlanda, reljef, dekoracija, portret, naturalizam, individualnost, izražaj	A. Aleši, pročelje krstionice katedrale u Trogiru; A. Aleši i N. Firentinac, Kapela Bl. Ivana Ursinija u Trogiru; J. Dalmatinac, friz s 72 glave i sjeverni zid transepta katedrale sv. Jakova u Šibeniku; N. Firentinac, *Putto bakljonoša*; F. Vranjanin, *Princeza*; I. Duknović, *Sv. Ivan*; I. Duknović, *Sv. Toma*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
20.	razlikovati vrste skulptura u renesansi i manirizmu s obzirom na stupnjeve plastičnosti i obradbu površine	statua, visoki reljef, niski reljef, planovi, stav, osi, dovršenost i nedovršenost	L. Ghiberti, *Rajska vrata* (istočna vrata krstionice u Firenci); Donatello, *Prorok Jeremija*; Donatello, *Čudo hostije*; Donatello, *Reljef sv. Jurja*; Donatello, *Marija Magdalena*; Donatello, *David*; L. della Robbia, *Anđeli koji pjevaju*; Michelangelo, *David*; Michelangelo, *Oplakivanje* u bazilici sv. Petra u Rimu; Michelangelo, *Oplakivanje Rondanini*; Michelangelo, *Oplakivanje iz Palestrine*; Michelangelo, *Oplakivanje s Nikodemom*
21.	razlikovati i crtežom naznačiti odnose arhitekture i skulpture na kompoziciji cjeline u gotici i renesansi	arhitektura, skulptura, granice, otvoreno, zatvoreno, simetrija, osi, prostorni planovi	*Abraham i Melkisedek*, katedrala u Reimsu; J. della Quercija, *Ilaria del Carretto*; Michelangelo, *Grobnica Medici*, Firenza
22.	prepoznati narativno nabrajanje kao motiv	portret odnosi: naracija, tema, višesmislenost oblika	G. Arcimboldo, *Ljeto*; H. Bosch, triptih *Posljednji sud:* P. Brueghel, *Uspon na Kalvariju*
23.	prepoznati novu dinamičnost u skulpturi i slici manirizma	mnoštvo motrišta, rotacija, proporcije, deformacija, izduženost, portret, odnos figura - pozadina, naracija, tema, višesmislenost oblika, figura serpentinata	Giambologna, *Otmica Sabinjanki*; Parmigianino, *Autoportret u konveksnom zrcalu;* J. Pontormo, *Skidanje s križa*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
24.	prepoznati i objasniti iluzionizam u spoju slikarstva i arhitekture renesanse, manirizma i baroka	negacija zida, skulptoralni elementi, arhitektonski elementi, slikarski elementi, iluzionizam, kontrast, otvorenost	Michelangelo, *Stvaranje svijeta*, svod Sikstinske kapele, Rim; A. Palladio, Vila Rotonda (unutrašnjost); A. Pozzo, svod crkve S. Ignazio, Rim; C. D. Asam i E. Q. Asam, glavni oltar samostanske crkve sv. Jurja u Weltenburgu; Sv. Marija Snježna, Belec; P. da Cortona, *Alegorija Božje Providnosti*, Palača Barberini, Rim
25.	usporediti privid prostora na renesansnim, manirističkim i baroknim slikarskim djelima	horizontala, simetrija, planovi, osi, očište, dijagonala, kubni prostor, zatvoreno – otvoreno, modelacija, fokus (središte), linearna ili geometrijska perspektiva	A. dell Castagno, *Posljednja večera*; L. da Vinci, *Posljednja večera*; J. Tintoretto, *Posljednja večera*; D. Velázquez, *Las Meninas (Dvorske dame)*; Caravaggio, *Narcis*; P. P. Rubens, *Podizanje križa*
26.	objasniti ulogu svjetla u baroknome slikarstvu	kontrast, dijagonala, otvorenost, središte, nejasnoća granica	Caravaggio, *Pozivanje Sv. Mateja*; Rembrandt, *Uskrsnuće Lazara*; F. Benković, *Žrtvovanje Izaka*; G. de la Tour, *Sv. Irena oplakuje sv. Sebastijana*; G. de la Tour, *Rođenje Kristovo*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
27.	razlikovati teme u slikarstvu baroka i rokokoa	portret, pejzaž, interijer, mrtva priroda	C. Lorrain, *Pejzaž sa žrtvovanjem Apolonu*; Rembrandt, *Autoportret*; Rembrandt, *Noćna straža*; J. Vermeer, *Geograf*; Caravaggio, *Mrtva priroda*; A. Watteau, *Ukrcavanje na Kiteru*; P. P. Rubens, *Parisov sud*, P. P. Rubens, *Skidanje s križa*; J. Vermeer, *Pogled na Delft*; J. I. van Ruisdael, *Olujno more s jedrenjacima*; D. Velázquez, *Stara žena peče jaja*; N. Poussin, *Rustični pejzaž*; J. Fragonard, *Ljuljačka*
28.	usporediti klasicističku i romantičarsku koncepciju slike s obzirom na tretman boje i odnos prema formatu	otvoreno, zatvoreno, vertikale, horizontale, dijagonale, modelacija, kontrast	J. David, *Zakletva Horacija*; E. Delacroix, *Sloboda predvodi narod*; T. Géricault, *Splav Meduza*; J. M. W. Turner, *Kiša, para I brzina – velika zapadna željeznica*
29.	usporediti djela realizma i impresionizma s obzirom na uporabu boja	kromatska ljestvica boja, tonska ljestvica boja, akromatska ljestvica boja, kontrasti boja, impasto, lazurni namaz	H. Daumier, *Pralja*; É. Manet, *Doručak na travi*; P. Renoir, *Pod sjenicom u Moulin de la Galette*; G. Courbert, *Slikar u svom atelieru*; C. Monet, *Katedrala u Rouenu*
30.	istražiti nove karakteristike kompozicije, rukopisa, boje i linije u ekspresionizmu i njegovim pretečama	impasto, gradbeni karakter poteza, pomaknutost očišta, deformacija oblika i prostora	V. van Gogh, *Noćna kavana*; E. Munch, *Tri djevojke na mostu*; E. Nolde, *Duhovi*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
31.	uočiti promjene u hrvatskome slikarstvu s kraja XIX. i prve polovine XX. stoljeća	Šarena slikarska škola, simbolizam, ekspresionizam, secesija, Minhenski slikarski krug	V. Bukovac, C. Medović, M. Kraljević, M. Rački, J. Račić, B. Č. Sesija, E. Vidović, O. Herman, V. Becić
32.	uočiti odnos između postimpresionizma i kubizma	poliperspektivnost (više očišta), ploha, usitnjavanje, geometrijska tijela, geometrijski likovi, obris, modulacija, modelacija	P. Cézanne, *Mrtva priroda s Kupidom*; P. Cézanne, *Brdo Sainte-Victoire*; P. Picasso, *Autoportret*; P. Picasso, *Gospođice iz Avignona*; Maska iz Dogona
33.	razlikovati figuraciju i apstrakciju te lirsku i geometrijsku apstrakciju u slikarstvu i skulpturi	otvoreno – zatvoreno, tema, iluzija prostora, znak, realitet boja, linija, ploha, geometrijski likovi, tekstura, tašizam, geometričnost, ekspresivnost	P. Mondrian, *Kompozicija u crvenom, žutom i plavom*; W. Kandinsky, *S crnim lukom;* M. Detoni, *Fantazija oronulog zida II*; Jo Klek (Josip Seissel), *Pafama*; E. Murtić, *Highway*; I. Picelj, *Kompozicija*; J. Knifer, *Meandar*; C. Brancusi, *Riba*; C. Brancusi, *Plavokosa crnkinja*
34.	prepoznati elemente kubizma u umjetničkim pravcima XX. stoljeća	plohe, geometrija, usitnjavanje, geometrijska tijela, lik – pozadina	R. Delaunay, *U čast Bleriotu*; U. Boccioni, *Jedinstveni oblici kontinuiteta u prostoru*; M. Duchamp, *Akt silazi niz stepenice*; J. Lipchitz, *Čovjek s gitarom*; F. Marc, *Pejzaž*
35.	razlikovati apstrakciju i figuraciju u slikarstvu	boja, ploha, linija, iluzija prostora, planovi, tema,znak, realitet	P. Gauguin, *Dekorativni pejzaž*; W. Kandinsky, *S crnim lukom*; K. Maljevič, *Crvena konjica*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
36.	razlikovati apstrakciju i figuraciju u kiparstvu	osi, obris, konveksno-konkavna masa, površina, linijski istanjena masa, prošupljenost, tema	H. Moore, *Ležeća figura*; A. Giacometti, *Šetač*; C. Brancusi, *Plavokosa crnkinja*; C. Brancusi, *Narcis*; C. Brancusi *Riba*; H. Arp, *Konkrecija*
37.	prepoznati glavne karakteristike slikarskih i kiparskih djela futurizma, nadrealizma, metafizičkog slikarstva i kinetičke skulpture	kontinuitet prostora i aktivnosti, destrukcija i kreacija, sloboda i određenost, simultanost, sukcesivnost, pokret, motor, mobil, apstraktno – figurativno	G. Balla, *Djevojčica trči*; G. de Chirico, *Tajne sata*; P. Klee, *Zaštitnica*; M. Chagall, *Crveno sunce*; S. Dalí, *Trajnost sjećanja*; G. Severini, *Plesačica u baru Tabarin*; A. Calder, *Mobil*; J. Tinguely, Fontana u Baselu; N. Schöffer, *Spaciodinamički toranj*
38.	prepoznati načelo montaže materijala u umjetnosti XX. stoljeća	umjetnički proces, zadani ili gotovi materijali, značenje, oblik, spajanje, ready-made, kolaž, asamblaž	H.Gris, *Fantomas*; M. Duchamp, *Fontana*; D. Spoerri, *Odaliska u dijelovima* (*Lažni buvljak*); César, *Kompresija*; M. Stilinović, *Crveni kruh*
39.	usporediti sličnosti i razlike između fotografije i slikarskoga djela	kadar, vrijeme, pokret, faze, obris, lik – pozadina, stupnjevanje, geometrija, simetrija, fotografija, ploha, svjetlosna mrlja	M. Duchamp, *Akt koji silazi niz stepenice*; E. Muybridge, *Čovjek silazi*; H. Cartier-Bresson, *Iza sv. Lazara*

SLIKARSTVO, KIPARSTVO, GRAFIKA, DIZAJN I VIDEO			
	OBRAZOVNI ISHODI	**POJMOVI**	**PRIMJERI**
40.	analizirati uporabu likovnih elemenata i postupaka na djelima fovizma i ekspresionističkih pravaca XX. stoljeća (Most, Plavi jahač, nova objektivnost i apstraktni ekspresionizam)	boja, figuracija, deformacija, potez (gesta), lik – pozadina, granice, kontrast, modulacija, ploha, otvoreno – zatvoreno	H. Matisse, *Crvena soba*; E. L. Kirchner, *Žene na ulici*; A. Macke, *Izlog*; G. Grosz, *Grad*; W. de Kooning, *Žena*; J. Pollock, *Krava*; J. Pollock, *Broj 1*; J. Pollock, *Broj 8*
41.	prepoznati sličnosti između stripa, fotografije i filma	kadar, vremenski tijek, translacija, tema, naracija, značenje, preoblikovanje	A. Maurović, *Crni mačak*; J. Ford, *Poštanska kočija*; L. Buñuel I S. Dalí, *Andaluzijski pas*; H. Pratt, *Corto Malteze*; M. Ilić, *Okomito i vodoravno*; A. Stieglitz, *Dorothy Norman*
42.	objasniti način uključivanja promatrača u likovno djelo na primjeru pop-arta i op-arta	sitotisak, multipliciranje, transformacija, optičke varke, utjecaj dizajna	A. Warhol, *Campbel juha*; R. Rauschenberg, *Krevet*; R. Liechtenstein, *Šalica i tanjurić II*; V. Vasarely, *Zebre*; A. Warhol, *Marilyn Monroe*
43.	uočiti povezanost sveukupnoga vizualnoga okruženja u djelima konceptuale, happeninga i performansa	idejnost, sveukupnost, transformacija svakidašnjice, video	N. J. Paik, *TV Buddha*; S. Iveković, D. Martinis, *Priča o čaju*; D. Martinis, *Pogled na drugi pogled*; C. Sherman, *Bez naziva #96*; J. Vaništa, *Beskonačni štap*; J. Kosuth, *Jedna i tri stolice*
44.	objasniti odnos land-arta i okoliša	krajolik, priroda, preobrazba, kolektivno pamćenje	R. Smithson, *Spiral Jetty*, Great Salt Lake, Utah; D. Rakoci, *Akvarel*

Nacionalni center za vanjsko vrednovanje obrazovanja

LIKOVNA 2013.indd 37 17.10.2012 15:17:49